

Ur-Fascism

Umberto Eco

22 iunie, 1995

În 1942, când aveam 10 ani, am primit Primul Premiu Provincial de Juvenili Ludi(o competiție voluntară, compulsoare pentru tineri italieni Fasciști - adică pentru toți italienii tineri). Am elaborat pe subiectul "Ar trebui să murim pentru gloria lui Mussolini și nemurirea destinului Italiei?" Răspunsul meu era pozitiv. Eram un băiat deștept.

Am petrecut doi dintre primii mei ani printre trupe SS, Fasciste, Republicane și partizani care se împușcau unii pe alții, și am învățat să evitez gloanțele. Era bun antrenament.

În aprilie 1945, partizanii au ocupat Milano. Două zile mai târziu au ajuns în satul în care locuiam. Era un moment de bucurie. Piața principală era aglomerată cu oameni cântând și fluturând steaguri, strigând cu voce tare pentru Mimo, liderul partizan din zona respectivă. Un fost maresciallo al Carabinieri, Mimo s-a alăturat susținătorilor Generalului Badoglio, succesorul lui Mussolini, și a pierdut un picior după prima confruntare cu forțele rămase ale lui Mussolini, ale cărui cele mai semnificative citate le-am memorizat la școală. Liniște. Mimo a vorbit cu o voce aspră, abea că i se auzea. A spus: "Cetățeni, prieteni. După atâtea sacrificii dureroase...ne aflăm aici. Glorie pentru cei care au pierit pentru libertate." Și asta a fost tot. S-a întors înăuntru. Mulțimea a țipat, partizanii și-au ridicat armele și au tras în mod festiv. Noi copii ne-am grăbit să culegem cartușurile goale, lucruri prețioase, dar am mai învățat că libertatea de experimentare înseamnă și libertatea de retorică.

După câteva zile am văzut primii soldați americani. Erau african-americani. Primul yankee era un bărbat negru, Joseph, care mi-a introdus incredibilii Dick Tracy și Li'l Abner. Benzile lui desenate erau colorat intens și miroseau frumos.

Unul dintre ofițeri(Maior sau Capitanul Muddy) era un musafir în vila unei familii ale căroră doua fiice erau colegele mele. L-am întâlnit în grădina lor unde niște doamne vorbeau franceză. Capitanul știa și el niște franceză. Prima mea imagine a lăiberatorilor americani era, după atâtea fețe palide în cămași negre, figura unui bărbat negru educat într-o uniformă galben-verde spunând: "Oui, merci beaucoup, Madame, moi aussi j'aime le champagne..." Din păcate, nu era șampanie, dar Căpitanul mi-a dat prima gumă de mestecat și începusem să mestec zi de zi. Noaptea o puneam într-un pahar de apă ca să fie proaspătă a doua zi.

În Mai am auzit că războiul s-a încheiat. Pacea mi-a dat o senzație interesantă. Mi s-a spus că războiul permanent este condiția normală pentru un tânăr italian. În următoarele luni am descoperit că Rezistența nu era doar fenomen local, ci european. Am învățat cuvinte noi, fascinante, precum réseau, maquis, armée secrète, Rote Kapelle, ghetoul Varșoviei. Am văzut primele poze ale Holocaustului, astfel înțelegând semnificația cuvântului înainte să îl aud. Am realizat de ce anume am fost eliberați.

Astăzi, în țara mea, sunt oameni care se gândesc dacă Rezistența a avut sau nu un impact militar asupra războiului. Pentru generația mea, această întrebare este irelevantă: am știut imediat semnificația morală și psihologică a Rezistenței. Pentru noi este o mândrie să știm că noi europenii nu am așteptat pasiv pentru liberare. Și pentru tinerii americani care plăteau cu sângele lor pentru libertatea noastră, însemna ceva să știe că erau europenii care își plăteau datoria în avans.

În țara mea astăzi, sunt cei care spun că mitul Rezistenței era o minciună Comunistă. Este adevărat, Comuniștii au exploatat Rezistența ca și cum era proprietatea lor personală, fiindcă au jucat un rol primar în ea; dar țin minte partizani cu batiste de diferite culori. Stând aproape de radio, mi-am petrecut nopțile - ferestre închise, întunericul făcând spațiul înconjurător să lumineze - ascultând mesajele trimise de Vocea Londrei către partizani. Erau criptice și poetice în același timp(The sun also rises, the roses will bloom) și majoritatea dintre ei erau "messaggi per la Franchi." Cineva mi-a șoptit că Franchi era liderul uneia dintrele cele mai puternice organizații clandestine în nordvestul Italiei, un bărbat cu un curaj legendar. Franchi devenise eroul meu. Franchi(al cărui nume real era Edgardo Sogno) era un monarhist, atât de anti-Comunist că după război s-a alăturat multor partide de dreapta, și a fost acuzat de colaborare într-un proiect de o lovitură de stat reacționară. Cui îi pasă? Sogno tot rămâne eroul copilăriei mele. Liberarea era un fapt comun pentru oameni de diferite culori.

În țara mea astăzi sunt unii care spun că Războiul de liberare a fost o perioadă tragică de divizie, și că tot ce ne trebuie este reconciliere națională. Amintirile despre acei ani teribili trebuie îngropate, refoulée, verdrängt. Dar Verdrängung cauzează neruoză. Dacă reconcilierea înseamnă compasiune și

respect pentru toți cei care și-au luptat războaiele cu bun spirit, să ierți nu înseamnă să uiți. Pot recunoaște că Eichmann a crezut cu sinceritate în misiunea lui, dar nu pot spune "Ok, încearcă din nou." Suntem aici ca să ținem minte ce s-a întâmplat și să spunem solemn ca "ei" să nu mai repete.

Dar cine sunt "ei"?

Dacă ne gândim la guvernele totalitare care au ocupat Europa înainte de Al doilea Război Mondial, putem spune cu ușurință că ar fi dificil să apară din nou în aceeași formă sub alte circumstanțe istorice. Dacă fascismul lui Mussolini era bazat pe ideea unui lider carismatic, corporatism, utopia Sorții Imperiale a Romei, pe o voință de a cuceri noi teritorii, pe un naționalism exacerbat, pe ideea unei întregi națiuni în cămăși negre, pe respingerea democrației parlamentare, pe anti-Semitism, atunci nu am nicio dificultate în a recunoaște că "Alleanza Nazionale", originat din Partidul Fascist postbelic, MSI, și categoric de dreapta, nu prea mai are ceva de a face cu vechiul fascism. Chiar dacă sunt foarte îngrijoat despre multele mișcări similare cu Nazismul care au apărut prin Europa, incluzând Rusia, nu cred că Nazismul propriu-zis va reapăra ca o mișcare națională.

Oricum, deși regimuri politice pot fi usurpate, și ideologiile pot fi criticate și abandonate, în spatele unui regim și ideologia ei mereu se află un mod de gândire, un grup de obiceiuri culturale, instincte obscure. Or fi o fantomă care bântuie Europa (evident, și alte părți ale lumii)

Ionesco a spus la un moment dat că "numai cuvintele contează și restul e doar pălăvrăgeală". Obiceiurile lingvistice sunt deseori simptome importante ale unor sentimente ascunse sau care stau la bază. Deci merită să întrebăm de ce nu doar Rezistența dar și Al Doilea Război Mondial au fost definite în general ca lupte împotriva fascismului. Dacă citești "For Whom The Bell Tolls" de Hemingway, vei descoperi că Robert Jordan își identifică inamicii ca fiind Fasciști, chiar și când se gândește la Falangistii spanioli. Cât pentru FDR, "Victoria poporului american și aliaților lor va fi o victorie împotriva fascismului și mâna moartă despotică pe care o reprezintă."

În timpul celui de Al Doilea Război Mondial, Americanii care au luat parte la războiul spaniol erau numiți "anti-fasciști prematuri" - însemnând că lupta împotriva lui Hitler în anii 40 era o obligație morală pentru orice american bun, dar dacă luptai prea devreme împotriva lui Franco în anii 30 părea dubios, pentru că lupta era în mare parte dusă de Comuniști și alții oameni cu politică de stânga... De ce se folosea de către radicali americani o expresie precum "porc fascist" 30 de ani mai târziu pentru a se referi la un polițist care nu tolera obiceiul lor de a fuma? De ce nu spuneau: porc Cagoulard, porc Falangist? porc Ustashe? pig Quisling, porc Nazist?

"Mein Kampf" este un manifest al unui program politic complet. Nazismul avea o teorie de rasism și a poporului Arian ales, o noțiune precisă de artă degenerată, entartete Kunst, o filosofie a voinței de putere și a Übermensch-ului. Nazismul era decisiv anti-creștin și neo-păgân, iar "Diamat-ul" (versiunea oficială a marxismului sovietic) era explicit materialistic și ateist. Dacă prin totalitarism înțelegem un regim care subordonează toate acțiunile individului la stat și ideologia sa, atunci și Nazismul și Stalinismul au fost regimuri totalitare adevărate.

E cert că Fascismul italian a fost o dictatură, dar nu a fost complet totalitară, nu pentru că a fost mai blândă ci din cauza slăbiciunii ei ideologice. Contrar părerilor comune, fascismul în Italia nu a avut o filosofie specială. Articolul despre fascism semnat de Mussolini în "Enciclopedia Treccani" a fost scrisă sau în principiu inspirată de Giovanni Gentile, dar reflecta o noțiune Hegeliană-târzie despre stările absolute și etice care nu au fost niciodată realizate complet de Mussolini. Mussolini nu a avut nicio filosofie: avea doar retorică. Era un ateu militant la început, iar mai târziu a semnat Convenția cu Biserica și a binevenit preoții care au binecuvântat fanioanele Fasciste. În anii lui anticlericali, conform unei legende posibil a fi adevărată, l-a întrebat pe Dumnezeu să-l omoare pe loc, pentru a-și dovedi existența. Mai târziu, Mussolini mereu a invocat numele lui Dumnezeu în discursurile lui, și nu l-a deranjat să fie numit un Om al Providenței.

Fascismul italian a fost o dictatură de dreapta care a cucerit o țară europeană, și toate mișcările similare au regăsit mai târziu un fel de arhetip în regimul lui Mussolini. Fascismul italian a fost primul care a stabilit o liturgie militară, un folclor, chiar și un mod vestimentar - care a avut mai multă influență, cu cămășile negre, decât Armani, Benetton, sau Versace vor avea vreodată. Doar în anii

30 au apărut mișcări fasciste, cu Mosley în Mare Britanie, și în Letonia, Estonia, Lituania, Polonia, Ungaria, România, Bulgaria, Grecia, Yugoslavia, Spania, Portugalia, Norvegia, chiar și în America de Sud. Fascismul italian a convins mulți lideri europeni liberali că noul regim avea reforme sociale interesante, și că oferea o alternativă mică revoluționară pentru amenințarea Comunistă.

În orice caz, prioritatea istorică nu mi se pare motiv suficient care să explice de ce cuvântul "fascism" a devenit o sinecdocă, adică, un cuvânt care poate fi folosit pentru diferite mișcări totalitare. Asta nu este pentru fascismul conținea toate elementele ale oricărei forme următoare de totalitarism. Ba din contră, fascismul nu are nicio chintesență. Fascismul este un totalitarianism neclar ("fuzzy"), un colaj de diferite idei politice și filosofice, un stup de contradicții. Poate cineva să-și imagineze o mișcare cu adevărat totalitară care să poată combina monarhia cu revoluția, Armata Regală cu "personal milizia" al lui Mussolini, acordarea privilegiilor Bisericii cu educație statală încurajând violența, control absolut statal cu o piață liberă? Partidul Fascist se dădea mare că aduce o nouă ordine revoluționară; dar era finanțată de cei mai conservativi dintre deținătorii de pământ care se așteptau să fie o contra-revoluție. La început, fascismul era republican. Însă a supraviețuit pentru 20 de ani proclamându-și loialitatea față de familia regală, cu Ducele(liderul suprem fără egal) era mână-n-mână cu Regele, căruia i-a și oferit titlul de Împărat. Când Regele l-a concediat pe Mussolini în 1943, partidul a reapărut 2 luni mai târziu, cu sprijin german, cu standardul unei republici "sociale", reciclându-și narativa revoluționară, acum cu aspecte aproape Iacobine.

A fost doar o singură arhitectură Nazistă și o singură artă Nazistă. Dacă arhitectul Nazist era Albert Speer, nu mai era loc pentru Mies van der Rohe. La fel, sub conducerea lui Stalin, dacă Lamarck avea dreptate nu era loc pentru Darwin. Desigur, în Italia erau arhitecți fasciști dar în apropierea pseudo-Colisee erau multe clădiri noi inspirate de raționalismul modern al lui Gropius.

Nu a existat un Zhdanov fascist care să stabilească o linie strict culturală. În Italia existau două premii importante în domeniul artei. Premio Cremona era controlat de un fascist fanatic și incult, Roberto Farinacci, care încuraja arta ca propagandă. (Îmi amintesc tablouri cu titluri precum "Ascultarea prin radio a discursului Duce" sau "Stări de spirit create de fascism"). Premio Bergamo a fost sponsorizat de fascistul cultivat și rezonabil de tolerant Giuseppe Bottai, care a protejat atât conceptul de artă pentru artă, cât și numeroasele tipuri de artă avangardă care fuseseră interzise ca fiind corupte și cripto-comuniste în Germania.

Poetul național era D'Annunzio, un firav care în Germania sau în Rusia ar fi fost trimis la plutonul de execuție. A fost desemnat bardul regimului datorită naționalismului și cultului său al eroismului - care, de fapt, erau amestecate din belșug cu influențe ale decadentei franceze fin de siècle.

Consideră Futurismul. Ne-am gândi că ar fi fost considerat o instanță de entartete Kunst, lângă Expresionism, Cubism, și Suprerealism. Dar primii fasciști italieni erau naționaliști; erau în favoarea participării Italiei în Primul Război Mondial pentru motive estetice; ei adora viteza, violența, și riscul, toate care păreau să se fi conectat cu cultul fascist al tinereții. În timp ce fascismul s-a identificat cu Imperiul Roman și a redescoperit tradițiile rurale, Marinetti (care a proclamat că o mașină este mai frumoasă decât Victoria de la Samotracia și a vrut să ucidă chiar și lumina lunii) a fost totuși numit membru al Academiei Italiene, care trata lumina lunii cu mare respect.

Mulți dintre viitorii partizani și dintre viitorii intelectuali ai Partidului Comunist au fost educați de GUF, asociația studenților universitari fasciști, care trebuia să fie leagănul noii culturi fasciste. Aceste cluburi au devenit un fel de creuzet intelectual în care circulau idei noi fără un control ideologic real. Nu că oamenii din partid ar fi fost toleranți față de gândirea radicală, dar puțini dintre ei aveau echipamentul intelectual necesar pentru a o controla.

În acei douăzeci de ani, poezia lui Montale și a altor scriitori asociați cu grupul numit Ermetici a fost o reacție la stilul bombastic al regimului, iar acestor poeți li s-a permis să își dezvolte protestul literar din interiorul a ceea ce era considerat turnul lor de fildeș. Starea de spirit a poezilor Ermetici era exact inversă față de cultul fascist al optimismului și eroismului. Regimul a tolerat disidența lor flagrantă, chiar dacă imperceptibilă din punct de vedere social, pentru că fasciștii pur și simplu nu acordau atenție unui astfel de limbaj arhicunoscut.

Toate acestea nu înseamnă că fascismul italian a fost tolerant. Gramsci a fost închis până la moarte; liderii opoziției, Giacomo Matteotti și frații Rosselli, au fost asasinați; presa liberă a fost abolită, sindicatele au fost desființate, iar disidenții politici au fost închiși pe insule îndepărtate. Puterea legislativă a devenit o simplă ficțiune, iar puterea executivă (care controla atât sistemul judiciar, cât și mass-media) a emis direct noi legi, printre care și legi care cereau conservarea rasei (gestul oficial italian de susținere a ceea ce a devenit Holocaustul).

Tabloul contradictoriu pe care îl descriu nu a fost rezultatul toleranței, ci al unei confuzii politice și ideologice. Dar a fost o confuzie rigidă, o confuzie structurată. Fascismul era în afara articulațiilor din punct de vedere filosofic, dar din punct de vedere emoțional era ferm fixat pe niște fundamente arhetipale.

Ajungem astfel la cel de-al doilea punct al meu. A existat un singur nazism. Nu putem cataloga falangismul hipercatolic al lui Franco drept nazism, deoarece nazismul este în mod fundamental păgân, politeist și anticreștin. Dar jocul fascist poate fi jucat în multe forme, iar numele jocului nu se schimbă. Noțiunea de fascism nu este diferită de noțiunea de joc a lui Wittgenstein. Un joc poate fi competitiv sau nu, poate necesita anumite abilități speciale sau niciuna, poate implica sau nu bani. Jocurile sunt activități diferite care prezintă doar o anumită "asemănare de familie", după cum spunea Wittgenstein. Luați în considerare următoarea secvență:

1	2	3	4
abc	bcd	cde	def

Să presupunem că există o serie de grupuri politice în care grupul unu este caracterizat de trăsăturile abc, grupul doi de trăsăturile bcd și așa mai departe. Grupul doi este similar grupului unu, deoarece au două caracteristici comune; din aceleași motive, grupul trei este similar grupului doi, iar grupul patru este similar grupului trei. Observați că trei este, de asemenea, similar cu unu (au în comun caracteristica c). Cazul cel mai curios este prezentat de patru, evident similar cu trei și doi, dar fără nicio trăsătură în comun cu unu. Cu toate acestea, datorită seriei neîntrerupte de asemănări descrescătoare între unu și patru, rămâne, printr-un fel de tranzitivitate iluzorie, o asemănare de familie între patru și unu.

Fascismul a devenit un termen universal, deoarece se pot elimina din regimul fascist una sau mai multe trăsături, iar acesta va fi în continuare recunoscut ca fascist. Eliminați imperialismul din fascism și veți avea în continuare Franco și Salazar. Eliminați colonialismul și veți avea în continuare fascismul balcanic al ustașilor. Adăugați fascismului italian un anticapitalism radical (care nu l-a fascinat niciodată prea mult pe Mussolini) și îl aveți pe Ezra Pound. Adăugați un cult al mitologiei celtice și al misticismului Graalului (complet străin de fascismul oficial) și îl aveți pe unul dintre cei mai respectați guru fasciști, Julius Evola.

Dar, în ciuda acestei neclarități, cred că este posibil să se contureze o listă de trăsături tipice a ceea ce aș dori să numesc Ur-Fascism sau Fascism Etern. Aceste trăsături nu pot fi organizate într-un sistem; multe dintre ele se contrazic între ele și sunt, de asemenea, tipice altor tipuri de despotism sau fanatism. Dar este suficient ca una dintre ele să fie prezentă pentru ca fascismul să se coaguleze în jurul ei.

1. Prima caracteristică al Ur-Fascismului este cultul tradiției. Tradiționalismul este, bineînțeles, mult mai vechi decât fascismul. Nu numai că a fost tipic pentru gândirea catolică contrarevoluționară de după Revoluția Franceză, dar s-a născut la sfârșitul epocii elenistice, ca reacție la raționalismul grec clasic. În bazinul mediteranean, oameni de diferite religii (majoritatea acceptate cu indulgență de Panteonul roman) au început să viseze la o revelație primită în zorii istoriei umane. Această revelație, conform misticii tradiționaliste, a rămas multă vreme ascunsă sub vălul unor limbi uitate - în hieroglifele egiptene, în runele celtice, în pergamentele religiilor puțin cunoscute din Asia.

Această nouă cultură trebuia să fie sincretistă. Sincretismul nu este doar, așa cum spune dicționarul, "combinarea diferitelor forme de credință sau de practică"; o astfel de combinație trebuie să tolereze contradicțiile. Fiecare dintre mesajele originale conține un pic de înțelepciune și, ori de câte ori ele

par să spună lucruri diferite sau incompatibile, este doar pentru că toate fac aluzie, alegoric, la același adevăr primordial.

În consecință, nu poate exista niciun progres în învățare. Adevărul a fost deja explicat o dată pentru totdeauna, iar noi nu putem decât să continuăm să interpretăm mesajul său obscur.

Nu trebuie decât să ne uităm la programa fiecărei mișcări fasciste pentru a găsi principalii gânditori tradiționaliști. Gnoza nazistă a fost hrănită de elemente tradiționaliste, sincretiste, oculte. Cea mai importantă sursă teoretică a teoriilor noii drepte italiene, Julius Evola, a fuzionat Sfântul Graal cu Protocoalele bătrânilor din Sion, alchimia cu Sfântul Imperiu Roman și Germanic. Însuși faptul că dreapta italiană, pentru a-și arăta deschiderea de spirit, și-a extins recent programa de studii pentru a include lucrări de De Maistre, Guenon și Gramsci, este o dovadă flagrantă de sincretism.

Dacă răsfoiți rafturile care, în librăriile americane, sunt etichetate ca New Age, puteți găsi acolo chiar și pe Sfântul Augustin care, din câte știu, nu a fost un fascist. Dar combinarea Sfântului Augustin cu Stonehenge - acesta este un simptom al ur-fascismului.

2. Tradiționalismul implică respingerea modernismului. Atât fasciștii, cât și naziștii venerau tehnologia, în timp ce gânditorii tradiționaliști o resping de obicei ca pe o negare a valorilor spirituale tradiționale. Cu toate acestea, chiar dacă nazismul era mândru de realizările sale industriale, lauda sa față de modernism era doar suprafața unei ideologii bazate pe Sânge și Pământ (Blut und Boden). Respingerea lumii moderne a fost deghizată ca o respingere a modului de viață capitalist, dar se referea în principal la respingerea Spiritului din 1789 (și din 1776, desigur). Iluminismul, Epoca Rațiunii, este văzut ca fiind începutul depravării moderne. În acest sens, Ur-Fascismul poate fi definit ca iraționalism.

3. Iraționalismul depinde, de asemenea, de cultul acțiunii de dragul acțiunii. Acțiunea fiind frumoasă în sine, ea trebuie să fie întreprinsă înainte, sau fără nicio reflecție prealabilă. Gândirea este o formă de emasculare. Prin urmare, cultura este suspectă în măsura în care se identifică cu atitudinile critice. Neîncrederea în lumea intelectuală a fost întotdeauna un simptom al ur-fascismului, de la presupusa declarație a lui Goering ("Când aud vorbindu-se de cultură, pun mâna pe pistol") până la utilizarea frecventă a unor expresii precum "intelectuali degenerați", "capete de ou", "snobi efemeri", "universitățile sunt un cuib de roșii". Intelectualii fasciști oficiali se ocupau în principal de atacarea culturii moderne și a intelectualității liberale pentru că ar fi trădat valorile tradiționale.

4. Nici o credință sincretistă nu poate rezista criticii analitice. Spiritul critic face distincții, iar a face distincții este un semn de modernism. În cultura modernă, comunitatea științifică laudă dezacordul ca modalitate de îmbunătățire a cunoașterii. Pentru Ur-Fascism, dezacordul este trădare.

5. În plus, dezacordul este un semn al diversității. Ur-Fascismul crește și caută consensul prin exploatarea și exacerbarea fricii naturale de diferență. Primul apel al unei mișcări fasciste sau prematur fasciste este un apel împotriva intrușilor. Astfel, Ur-Fascismul este rasist prin definiție.

6. Ur-fascismul derivă din frustrări individuale sau sociale. De aceea, una dintre cele mai tipice trăsături ale fascismului istoric a fost apelul la o clasă de mijloc frustrată, o clasă care suferea de o criză economică sau de sentimente de umilință politică și care era speriată de presiunea grupurilor sociale inferioare. În zilele noastre, când vechii "proletari" devin mic-burghezi (iar lumpenii sunt în mare parte excluși de pe scena politică), fascismul de mâine își va găsi publicul în această nouă majoritate.

7. Oamenilor care se simt lipsiți de o identitate socială clară, Ur-Fascismul le spune că singurul lor privilegiu este cel mai comun, acela de a se fi născut în aceeași țară. Aceasta este originea naționalismului. În plus, singurii care pot oferi o identitate națiunii sunt dușmanii acesteia. Așadar, la baza psihologiei ur-fasciste se află obsesia unui complot, eventual internațional. Adepții trebuie să se simtă asediați. Cea mai ușoară cale de a rezolva complotul este apelul la xenofobie. Dar complotul trebuie să vină și din interior: Evreii sunt de obicei cea mai bună țintă, deoarece au avantajul de a fi în același timp în interior și în exterior. În SUA, un exemplu proeminent al obsesiei complotului se găsește în lucrarea lui Pat Robertson, "Noua ordine mondială", dar, după cum am văzut recent, există multe altele.

8. Adepții trebuie să se simtă umiliți de bogăția și forța ostentativă a dușmanilor lor. Când eram copil, am fost învățat să mă gândesc la englezi ca la poporul celor cinci mese. Ei mâncau mai des decât italienii săraci, dar sobri. Evreii sunt bogați și se ajută între ei printr-o rețea secretă de asistență

reciprocă. Cu toate acestea, adepții trebuie să fie convinși că îi pot copleși pe dușmani. Astfel, printr-o continuă schimbare a accentului retoric, dușmanii sunt în același timp prea puternici și prea slabi. Guvernele fasciste sunt condamnate să piardă războaie pentru că sunt incapabile, din punct de vedere constituțional, să evalueze în mod obiectiv forța inamicului.

9. Pentru Ur-Fascism nu există o luptă pentru viață, ci, mai degrabă, viața este trăită pentru luptă. Astfel, pacifismul înseamnă trafic cu inamicul. Este rău pentru că viața este un război permanent. Acest lucru aduce însă un complex de Armaghedon. Din moment ce dușmanii trebuie înfrânți, trebuie să aibă loc o bătălie finală, după care mișcarea va avea controlul asupra lumii. Dar o astfel de "soluție finală" implică o nouă eră de pace, o Epocă de Aur, ceea ce contrazice principiul războiului permanent. Niciun lider fascist nu a reușit vreodată să rezolve această situație dificilă.

10. Elitismul este un aspect tipic al oricărei ideologii reacționare, în măsura în care este în mod fundamental aristocratic, iar elitismul aristocratic și militarist implică în mod crud disprețul față de cei slabi. Ur-fascismul nu poate decât să pledeze pentru un elitism popular. Fiecare cetățean aparține celor mai buni oameni din lume, membrii partidului sunt cei mai buni dintre cetățeni, fiecare cetățean poate (sau ar trebui) să devină membru al partidului. Dar nu pot exista patricieni fără plebei. De fapt, Conducătorul, știind că puterea sa nu i-a fost delegată în mod democratic, ci a fost cucerită cu forța, știe, de asemenea, că forța sa se bazează pe slăbiciunea maselor; acestea sunt atât de slabe încât au nevoie și merită un conducător. Deoarece grupul este organizat ierarhic (după un model militar), fiecare lider subordonat își disprețuiește subalternii și fiecare dintre ei își disprețuiește inferiorii. Acest lucru întărește sentimentul de elitism al masei.

11. Într-o astfel de perspectivă, toată lumea este educată să devină un erou. În orice mitologie, eroul este o ființă excepțională, dar în ideologia ur-fascistă, eroismul este norma. Acest cult al eroismului este strâns legat de cultul morții. Nu este întâmplător faptul că un motto al falangiștilor era Viva la Muerte (în română ar trebui tradus prin "Trăiască moartea!"). În societățile non-fasciste, publicului laic i se spune că moartea este neplăcută, dar trebuie înfruntată cu demnitate; credincioșilor li se spune că este calea dureroasă pentru a ajunge la o fericire supranaturală. Prin contrast, eroul ur-fascist tânjește după o moarte eroică, anunțată ca fiind cea mai bună recompensă pentru o viață eroică. Eroul ur-fascist este nerăbdător să moară. În nerăbdarea sa, el îi trimite mai frecvent la moarte pe alți oameni.

12. Deoarece atât războiul permanent, cât și eroismul sunt jocuri greu de jucat, ur-fascistul își transferă voința de putere în domeniul sexual. Aceasta este originea macismului (care implică atât disprețul față de femei, cât și intoleranța și condamnarea obiceiurilor sexuale neconforme, de la castitate la homosexualitate). Deoarece chiar și sexul este un joc dificil de jucat, eroul ur-fascist tinde să se joace cu armele - a face acest lucru devine un exercițiu falic.

13. Ur-fascismul se bazează pe un populism selectiv, un populism calitativ, am putea spune. Într-o democrație, cetățenii au drepturi individuale, dar cetățenii în ansamblul lor au un impact politic doar din punct de vedere cantitativ - se urmează deciziile majorității. Pentru Ur-Fascism, însă, indivizii ca indivizi nu au drepturi, iar Poporul este conceput ca o calitate, o entitate monolitică ce exprimă Voința Comună. Deoarece nicio cantitate mare de ființe umane nu poate avea o voință comună, Liderul pretinde că este interpretul lor. Pierzându-și puterea de delegare, cetățenii nu acționează; ei sunt chemați doar să joace rolul Poporului. Astfel, Poporul este doar o ficțiune teatrală. Pentru a avea un bun exemplu de populism calitativ, nu mai avem nevoie de Piazza Venezia din Roma sau de Stadionul din Nürnberg. Există în viitorul nostru un populism de televiziune sau de internet, în care răspunsul emoțional al unui grup selectat de cetățeni poate fi prezentat și acceptat ca fiind Vocea Poporului.

Din cauza populismului său calitativ, Ur-Fascismul trebuie să fie împotriva guvernelor parlamentare "putrede". Una dintre primele fraze rostite de Mussolini în parlamentul italian a fost: "Aș fi putut transforma acest loc surd și sumbru într-un bivouac pentru maniplele mele" - "maniplele" fiind o subdiviziune a legiunii romane tradiționale. De fapt, a găsit imediat o locuință mai bună pentru maniplele sale, dar puțin mai târziu a lichidat parlamentul. Ori de câte ori un politician pune sub semnul întrebării legitimitatea unui parlament, deoarece acesta nu mai reprezintă Vocea Poporului, putem mirosi ur-fascismul.

14. Ur-Fascismul vorbește în limbajul Newspeak. Newspeak a fost inventată de Orwell, în 1984, ca limbă oficială a Ingsoc, socialismul englez. Dar elemente ale Ur-Fascismului sunt comune diferitelor forme de dictatură. Toate manualele școlare naziste sau fasciste foloseau un vocabular sărăcăcios și o sintaxă elementară, pentru a limita instrumentele de raționament complex și critic. Dar trebuie să fim pregătiți să identificăm și alte tipuri de Newspeak, chiar dacă acestea iau forma aparent inocentă a unui talk-show popular.

În dimineața zilei de 27 iulie 1943, mi s-a spus că, potrivit rapoartelor de la radio, fascismul se prăbușise, iar Mussolini era arestat. Când mama m-a trimis să cumpăr ziarul, am văzut că ziarele de la cel mai apropiat chioșc de ziare aveau titluri diferite. Mai mult, după ce am văzut titlurile, mi-am dat seama că fiecare ziar spunea lucruri diferite. Am cumpărat unul dintre ele, orbește, și am citit pe prima pagină un mesaj semnat de cinci sau șase partide politice - printre care Democrazia Cristiana, Partidul Comunist, Partidul Socialist, Partito d'Azione și Partidul Liberal.

Până atunci, am crezut că în fiecare țară există un singur partid și că în Italia este vorba de Partito Nazionale Fascista. Acum descopeream că în țara mea puteau exista mai multe partide în același timp. Cum eram un băiat deștept, mi-am dat seama imediat că atâtea partide nu puteau să se nască peste noapte și că ele trebuie să fi existat de ceva timp ca organizații clandestine.

Mesajul de pe frontispiciu sărbătorea sfârșitul dictaturii și revenirea libertății: libertatea de exprima, de presă, de asociere politică. Aceste cuvinte, "dictatură", "libertate", le citeam acum pentru prima dată în viața mea. Am renăscut ca om occidental liber în virtutea acestor cuvinte noi.

Trebuie să rămânem în alertă, pentru ca sensul acestor cuvinte să nu fie uitat din nou. Ur-Fascismul este încă în jurul nostru, uneori în civil. Ar fi mult mai ușor pentru noi dacă pe scena mondială ar apărea cineva care să spună: "Vreau să redeschid Auschwitz, vreau ca Cămășile Negre să defileze din nou în piețele italiene". Viața nu este atât de simplă. Ur-fascismul poate reveni sub cea mai inocentă dintre deghizări. Datoria noastră este să-l descoperim și să arătăm cu degetul spre oricare dintre noile sale instanțe - în fiecare zi, în fiecare parte a lumii. Cuvintele lui Franklin Roosevelt din 4 noiembrie 1938 merită să fie amintite:

Îndrăznesc să fac o afirmație provocatoare: dacă democrația americană încetează să avanseze ca o forță vie, căutând zi și noapte, prin mijloace pașnice, să îmbunătățească soarta cetățenilor noștri, fascismul va deveni tot mai puternic în țara noastră.

Libertatea și eliberarea sunt o sarcină nesfârșită. Permiteți-mi să închei cu un poem de Franco Fortini:

Sulla spalletta del ponte
Le teste degli impiccati
Nell'acqua della fonte
La bava degli impiccati.
Sul lastrico del mercato
Le unghie dei fucilati
Sull'erba secca del prato
I denti dei fucilati.
Mordere l'aria mordere i sassi
La nostra carne non è più d'uomini
Mordere l'aria mordere i sassi
Il nostro cuore non è più d'uomini.
Ma noi s'è letto negli occhi dei morti
E sulla terra faremo libertà
Ma l'hanno stretta i pugni dei morti
La giustizia che si farà.

(Pe parapetul podului
Capetele celor spânzurați
În râulețul care curge
Sculpatul spânzuraților.
Pe pietrele din piete
Unghiile celor aliniați și împușcați
Pe iarba uscată din spațiile deschise
Dinții rupți ai celor aliniați și împușcați.
Mușcând aerul, mușcând pietrele
Carnea noastră nu mai este umană
Mușcând aerul, mușcând pietrele
Inimile noastre nu mai sunt umane.
Dar am citit în ochii celor morți.
Și vom aduce libertatea pe pământ
Dar strânși în pumnii morților
zace dreptatea care va fi făcută).

Biblioteca Anarhistă

Umberto Eco
Ur-Fascism
22 iunie, 1995

The New York Review of Books www.nybooks.com

ro.theanarchistlibrary.org